

Barış Anneleri: Direniş ve Hafıza

Barış Anneleri

Barış Anneleri
Konferansı Sonuç
Bildirgesi 18-19 Ekim
2025

Rojda Aydın

Acıdan Umuda, Umuttan
Direniş: Barış Anneleri-
Nezahat Teke ile Röportaj

Kiraz Biçici

Mücadele, Barış ve 'Yeni
Kardeşleşme' Döneminde Kürt
Kadınının Rolü

Semiha Alankuş

Beyaz Annelerin
Başındaki Tülbentle
Bütünleşirse...

Ezgi Çelik

Geride Kalanlar Aşkına: Barış
Anneleri'nin Yolculuğu

Fatime Üzümlü Levent

Anadil ve Kadın Kültürü:
Üretilmiş Şiddet Diline Karşı

İÇİNDEKİLER

1

Barış Anneleri Konferansı Sonuç Bildirgesi 18-19 Ekim 2025

Barış Anneleri

5

Acıdan Umuda, Umuttan Direnişe: Barış Anneleri-Nezahat Teke ile Röportaj

Rojda Aydın

11

Mücadele, Barış ve 'Yeni Kardeşleşme' Döneminde Kürt Kadınının Rolü

Kiraz Biçici

14

Beyaz Annelerin Başındaki Tülbentle Bütünleşirse...

Semiha Alankuş

18

Geride Kalanlar Aşkına: Barış Anneleri'nin Yolculuğu

Ezgi Çelik

22

Anadil ve Kadın Kültürü: Üretilmiş Şiddet Diline Karşı

Fatime Üzül Levent

Bariş Anneleri Konferansı Sonuç Bildirgesi 18-19 Ekim 2025

Bariş Anneleri-9 Kasım 2025

Anneler olarak sözümüz yalnızca evlat acısının değil; kadın özgürlük mücadelesinin, halk vicdanının ve toplumsal adalet arayışının da taşıyıcısıdır. Cenazelerimiz kargo kutularında yollandı, mezarlarımız tahrip edildi, dini vecibelere göre son görevlerimiz engellendi, cenazelerimiz panzer arkasında yerde sürüklendi, çıplak cenazeler teşhir edildi, yas tutma hakkımız gasp edildi; yine de ısrarla barış demekten vazgeçmedik

12 yıl aradan sonra Amed’de gerçekleştirdiğimiz konferans öncesinde 13 şehirde yerel toplantılar yapıldı; bu toplantılarda belirlenen 250 delegenin katılımıyla konferansımız gerçekteşti. Bu konferans sadece bir hatırlama veya anma zemini değil, toplumsal barışın tarihsel inşasına yeniden başlama iradesinin ilanıdır. Bizler bu beyanı varoluşumuzun onurlu mücadelesinde katledilen, kaybedilen, bedel ödeyen herkese ve yolumuzu aydınlatan Önderliğimiz Sayın Abdullah Öcalan’a ithaf ediyoruz.

Ortadoğu’da yürütölen kirlı savaşta sadece devletlerarası çıkarlar gözetilmemekte; aynı zamanda halkların hafızası, kimliği ve yaşam hakkı üzerinden bir tasfiye amaçlanmaktadır. Kadın bedeni, dili, emeği ve varlığı bu savaşın ilk hedefi olmaktadır. Bu nedenle kadının direnişi, sadece bu savaşa değil; bu savaşı var eden erkek egemen sisteme ve ulus-devlet şiddetine karşıdır. Mücadelemiz bu temelde, barışın ilk sesi, vicdanı ve toplumsal hafızasıdır.

Halkımız, yüz yıldır süregelen inkar, imha ve asimilasyon siyasetiyle sistematik olarak çözüm dışı bırakılmıştır. Çözümde ısrarla muhatap arayan ve her fırsatı barış için

diyaloga, müzakereye dönüştürmeye çalışan Sayın Öcalan'ın 27 Şubat'ta yaptığı Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı, halkların kendi kendini yönetme hakkına dayanan çok katmanlı bir toplumsal yeniden yapılanma tasarısıdır. Bu çağrının hayata geçmesi adına atılacak ilk adım, Sayın Abdullah Öcalan'ın başlattığı süreci özgür koşullarda devam ettirmesinin sağlanmasıdır. Bu, yalnızca hukuki bir zorunluluk değil, siyasi barışa dair iddianın gerçeklik ölçütüdür. Biz Barış Anneleri'nin bu sürece yaklaşımı, başımızdaki tülbent kadar beyaz, açık ve nettir. Barış Anneleri olarak, barış çağrısının toplumsallaşmasının ve onurlu, kalıcı bir barışın tesisinin öncelikle güçlü, demokratik bir topluma dayalı örgütlenme ile mümkün olduğunun bilincindeyiz. Bu bilinçle, her yerde komünlerin yaygın bir şekilde örgütlenmesinde öncülük rolümüzü sürdürmeye kararlıyız.

Sayın Öcalan ile halklar arasındaki doğrudan temasın yeniden tesis edilmesi bugün, barışın toplumsallaşmasının ilk şartıdır. Fiziki görüşme ve müzakere koşullarının sağlanması, barış girişimlerine yönelik inancı da pekiştirecektir. Barış ve Demokratik Toplum Çağrısıyla birlikte Kürdistan'da ve dünyanın birçok yerinde bu çağrıya verilen olumlu destek ile PKK'nin zaman kaybetmeden attığı somut adımlar açıkça göstermiştir ki, Sayın Öcalan baş müzakereci ve temel muhataptır. Barışın baş muhatabının tutsak olması kabul edilemez Bizler, kendi özgürlüğümüzü onun özgürlüğünde görüyoruz. Umut hakkı bir lütuf değil, hukukun emrettiği bir haktır ve derhal hayata geçirilmelidir. Zindanlardaki tüm siyasi tutsaklar derhal serbest bırakılmalı; hasta tutsaklara yönelik insanlık dışı uygulamalara son verilmeli, idare ve gözlem kurullarının, ATK'nin keyfi uygulamaları ortadan kaldırılmalıdır.

Barış sürecinin bir başka önemli adımı da gerillaların demokratik siyasete katılımıdır. PKK, barış sürecinde silah yakma eylemiyle tutumunu çok net ortaya koymuştur. Buna karşılık demokratik siyasete aktif katılım, bu meşru direnişin siyasal alanda temsil edilmesi talebidir. Gerillanın sesi barış masasında yankı bulmadıkça, gerçek çözüm olanaksızdır. Bu nedenle, bu konuda yapılacak yasal ve anayasal düzenlemeler barışın samimiyeti kadar, devletin tarihiyle yüzleşmesinin de bir gereğidir. Ve bugün, barışın bir tarafının "terör" kavramını fırsatı buldukça tekrar etmesi, sadece bir söylem sorunu değil, halkın bütün tarihiyle birlikte kriminalize edilmesidir. Bu kavramın tekrar tekrar kullanımı bir zihniyet sorunudur ve bu sorun barışın önüne engel olarak çıkacaktır. Terör söylemi, devletin inkâr refleksidir. Terörle itham edilenler kızlarımız, oğullarımız, kardeşlerimiz, ailelerimizdir. Barışın dili özenle kurulmalıdır.

Anadil ise bir halkın yaşıyan tarihidir; nesilden nesile aktarılan sözlü hafızasıdır. Meclis Komisyonu’nda Kürtçe konuşmamızın engellenmesi, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil; aynı zamanda Kürt halkının toplumsal hafızasının kamusal alana taşınmasına yönelik bir engeldir. Konferansımız, 21. yüzyılda, kendi anadilimizde yaşadıklarımızı ifade etmemizin engellenmesinin kabul edilemeyeceğini değerlendirmiştir. Biz anneler, her şeyden önce anadilimize saygı gösterilmesini istiyor ve dilimizin tanınarak anayasal güvence altına alınması için yürüttüğümüz mücadeleyi büyütme kararlılığımızı bir kez daha vurguluyoruz. Anadilde eğitim hakkının tanınması, kamusal alanda Kürtçe dilinin statüsünün olması ve anadilimizin anayasal güvence altına alınması, barışın toplumsallaşması ve kalıcılığı açısından şarttır.

Barış, devletten beklenen bir lütuf değil, halklar tarafından birlikte kurulan yeni bir yaşam iradesidir. Ve bu iradenin siyasal, toplumsal ve tarihsel temeli, Kürt halkının ulusal birliğini inşa etme yeteneğindedir. İçinden geçtiğimiz tarihsel süreç ve bu yüzyılın dinamikleri, Kürt halkının önemli kazanımlar elde ettiği bir döneme işaret ediyor. Daha büyük kazanımların eşiğindeyiz; tam da bu nedenle, mevcut kazanımları korumanın, büyütmenin ve kalıcılaştırmanın en temel şartı ulusal birliktir. Bu birlik, ayrıca barışı toplumsallaştırma ve demokratik toplumu inşa etme kudretindedir.

Anneler olarak sözümüz yalnızca evlat acısının değil; kadın özgürlük mücadelesinin, halk vicdanının ve toplumsal adalet arayışının da taşıyıcısıdır. Cenazelerimiz kargo kutularında yollandı, mezarlarımız tahrip edildi, dini vecibelere göre son görevlerimiz engellendi, cenazelerimiz panzer arkasında yerde sürüklendi, çıplak cenazeler teşhir edildi, yas tutma hakkımız gasp edildi; yine de ısrarla barış demekten vazgeçmedik. Konuşulması gereken çok hakikat, yüzleşilmesi gereken çok acı yaşanmıştır. Tüm bu yaşanmışlıkların sorumlusu devlet annelere özür borçludur.

Biliyoruz ki acı, kimlik tanımaz; yas, adres sormaz. Ve yine biliyoruz ki, barış kuşu tek kanatla uçmaz. Bu topraklarda yaşamını yitiren her evlat, hepimizin kalbinde bir yaradır. Bizler, çocuklarımızın silah yakma merasimine şahitlik ettik. Tarihsel ve bir o kadar da kararlı bir tutum olarak değerlendirdiğimiz bu eylemle her kesimin bu tutumu doğru okuması ve artık çocuklarımızı değil silahları gömeceğimiz bir süreci hep beraber inşa etmenin sorumluluğuyla yaklaşımaya çağırıyoruz. Evladını yitirmiş tüm asker ve polis annelerine sesleniyoruz: Gelin, barışta buluşalım. Gelin, evlatlarımızın geleceğini birlikte koruyalım. Acıda birleşen annelerin sesi ortaklaşırsa gerçek ve kalıcı bir barış inşa edilebilir.

Tarihi bir dönemeçte, elimizi uzatsak dokunacağımız yakınlıkta olan barışın mimarı Sayın Abdullah Öcalan ile yapılacak görüşmeler hayati önem taşımaktadır. Konferansımız, Meclis'te barış ve kardeşlik için kurulan komisyonun öncelikli görevinin Sayın Öcalan ile görüşme sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bizim de beklentimiz, barışı konuşabilmek ve demokratik bir toplumun inşası için üzerimize düşeni yapabilmek adına İmralı'da Sayın Abdullah Öcalan ile görüşebilmektir. Umudu büyüten ve halkların önüne barışın yol haritasını koyan Sayın Abdullah Öcalan şahsında, başta İmralı olmak üzere tüm siyasi tutsakları selamlıyoruz. Bizler inanıyoruz ki: Barış iradesi halkta, kadında vardır. Bu yol yürünürse, kazanacak olan bütün insanlık olacaktır.

Acıdan Umuda, Umuttan Direnişe: Barış Anneleri- Nezahat Teke ile Röportaj

Rojda Aydın-9 Kasım 2025

Umudunu ve direnişini hiç yitirmeyen Barış Anneleri’nden Nezahat Teke sorularımızı yanıtladı

Acıdan umudu, kayıptan barışı doğuran kadınlar yeniden alanda; Barış Anneleri 12 yıl sonra “Vejîn” diyerek bir kez daha barışın, adaletin ve umudun sesi oldu.

Onlar yıllardır evlat acısını yüreklerinde taşıyan ama acılarına yenilmeyip barışın sesi olan Barış Anneleri... 12 yıl aradan sonra yeniden bir araya gelen Barış Anneleri, adeta “Vejîn” (Yeniden Doğuş) olarak düzenlenen konferansta hem geçmişin yaralarını konuştular hem de geleceğe dair umutlarını tazelediler. “En çok acıyı biz yaşadık ama en çok barışı da biz istiyoruz” diyerek bir kez daha seslerini yükselten anneler, barışın tek taraflı olmayacağını, devletin de adım atması gerektiğini vurguladı. Cezaevlerinden, sokaklara kadar her yerde direnişin ve umudun simgesi olan bu anneler, yeniden doğuşun, direncin ve barışa inancın adını bir kez daha tarihe yazdılar.

Umudunu ve direnişini hiç yitirmeyen Barış Anneleri’nden Nezahat Teke sorularımızı yanıtladı.

*** 12 yıl aradan sonra yeniden düzenlenen bu konferansın fikri nasıl doğdu? Bu buluşma, geçmişteki barış deneyimlerinin ve toplumsal hafızanın bugüne taşınması açısından sizin için ne ifade ediyor?**

25 yıldır barış anneleri mücadelesi içinde yer alıyorum. İki kez barış anneleri konferansı gerçekleştirildi. Bu konferansımız 10 yıl aradan sonra değil de 3 yılda bir gerçekleştirmek gerekliydi. Hatta en geç 3 yılda bir aralığında konferanslarımızı her yerde yapmalıydık. Bugün her ne kadar şunu belirtsek de bir inisiyatif olarak başlattığımız barış anneleri konferansı şimdi de meclis için de aynı şeyi belirtiyoruz. Bizler için de bir ihtiyaçtı. Bu süreçte başlattığımız konferansımız gerek biz anneler açısından da Güçlenmek için kendimizi yeniden yaratmalıyız. Çünkü kendimizi de güçlendirmemiz gerekmektedir. Tüm annelerle hep birlikte yeniden kendimizi yaratmayı gerçekleştirmeliyiz. Bu yenilenme kararı tüm anneler olarak aldığımız ortak bir karardır. 30- 35 kadar barış anneleri meclisimiz vardır ve burada yer alan barış annelerimizin kararlarıdır. Kimi annelerimiz birçok kurumlarda görevli olarak yer alıyorlar. Kimileri yer almıyor. Yine de her açıdan çalışmalarını sürdürmektedirler. Hepimizin ortak kararları doğrultusunda konferansımızı gerçekleştirme kararını aldık. Çünkü en çok barışı isteyen, en fazla emek harcayan annelerdir. En büyük acıları kederi yaşayan ve barış için mücadele eden biz anneler oluyoruz. Bu nedenle biz anneler olarak yenilenmeliyiz gelişip güçlenmeliyiz, sayımızı artırıp çoğalmalıyız. Barışa cevap olabilmeliyiz. Bunun için kararımızı verdik konferansımızı yaptık. Konferansımız da gayet güzel ve başarılı bir şekilde gerçekleşti.

*** Aradan geçen yıllar, Barış Anneleri'nin mücadelesinde nasıl bir dönüşüm yarattı? Hem kişisel hem de kolektif düzeyde bu değişimi hangi duygularla deneyimliyorsunuz?**

Bunca yıl içerisinde büyük bir mücadele ve kuvvetli bir irade geliştirdi ki anneler her zamanda böyle. Ama ben güçlü bir mücadele görüyorum. Ben kendi üzerimden söyleyeyim, 25 yıl önce başladığımda gece gündüz çalıştığımda asla yorulmazdım. Bugün yolda yürürken bile zorluk yaşarken, ama gücüm ve mücadelem 25 yıl öncesinden daha güçlü. Çünkü artık bir yerlerde yeter demek gerekiyor. Bundan kaynaklı annelerimizde büyük bir güç ve mücadele görüyorum. Annelerin omuzları çalışmaların yürüyeceği bir gelecek görüyorum. Bugün birçok kurumumuz kapatıldı ve insanlarımız tutuklandı. Ama en çok sokaklarda olup, çalışmalarını yürüten ve susmayan Barış Anneleri'ydi. Annelerin mücadelesi daha da güçleniyor ve büyüyor.

*** Konferansın, barış sürecinin yeniden konuşulmaya başlandığı bir döneme denk gelmesi nasıl bir deneyim ve süreç hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Tarihi ve önemli bir süreçten geçiyoruz. Barış sürecinin başladığı bu süreçte konferansımızı gerçekleştirdik ve bizim için yeniden “Vejîn” oldu. Bu konferansla kendimizi yeniden yarattık. Konferans öncesi elbette zorluklar yaşadık. Birçok kentte Barış Anneleri ile bir araya geldik. Değerli misafirlerimiz de vardı. Bu süreçte Barış Anneleri’nin omuzlarına büyük bir yük düşüyor. Bundan kaynaklı da annelerin güçlenmesi gerekiyor. Tek taraflı da olsa bir süreç başladı. Bizim bize inancımız sonsuz var ve bu inancımız güçlü. Bizler hiçbir zaman geri adım atmayacağız. Sayın Abdullah Öcalan’a inancımız var. 27 yıldır dört duvar arasında olan bir insan hala barış için mücadele ediyorsa ve tüm dünya onu konuşuyorsa bu normal ve sıradan bir şey değil. Bizim halkımıza ve Sayın Abdullah Öcalan’a inancımız var. Atılan bu adımlara karşı devletin de somut adımlar atmasını istiyoruz. Nasıl ki bir kuş tek kanadıyla uçamaz, barış da tek koldan olmaz. Bundan kaynaklı devletin bir an önce adım atması gerekiyor. Bir yıl önce Bahçeli “Abdullah Öcalan Meclis’e gelsin konuşsun” demişti ve bu sözünü yerine getirmeli. Bugün Selahattin Demirtaş ve çok sayıda siyasi tutsak cezaevinde haksız ve hukuksuz yere tutuluyor. AİHM’in Demirtaş hakkında verdiği karara rağmen Türkiye’nin gerekeni yapmaması bizi kuşkulandırıyor. Biz anneler yaşamın üniversitesini okuyan ve yaşayanlarız. Bundan kaynaklı güzel şeylerin olmasını umut ediyoruz. Barış bu şekilde olmaz.

Bundan kaynaklı konferansımızın bu süreçte yapılması çok anlamlı. Barış inşa etmek savaştan daha zordur. Bu süreçten sonra biz annelerin sorumluluğu daha da fazla. Barış inşa edildiğinde yıkılmayacak şekilde inşa etmek gerek. Barışın sağlanması için bizler hep çalıştık. Önderliğin elini daha da güçlendirmek için çalışmalarımıza daha da hız vermek gerekiyor. Barışın çalışmalarını güçlendirmek için biz anneler de elimizden ne geliyorsa yapacağız. Dolayısıyla bu süreçte gerçekleştirdiğimiz bu konferansla kendimizi yeniden inşa ettik. Bundan kaynaklı konferansımıza “Vejin” diyebiliriz. Biz anneler yeni bir yaşamı kuracağız. Çalışmalarımız sadece barış için.

*** Bugünkü siyasi atmosferi 12 yıl öncesiyle karşılaştırdığınızda ne tür farklar görüyorsunuz?**

12 yıl ile karşılaştırdığımızda bizim açımızdan güzel farklılıklar var. Ama devlet açısından öyle değil. Hala siyasilere ve gazetecilere cezalar veriliyor. Bugün burada bir anne konuşabiliyorsa bizim için büyük bir farklılıktır. Bugün bir kadın sokağa çıkıp isyan edebiliyorsa büyük bir fark var demektir. Bugün kurulan taziyelere bile tahammülleri yok. “Şehit Namin” denildiğinde hemen saldırıyorlar. Ama bizim mücadelemiz tüm bu baskılara rağmen daha da büyüdü. Ne zaman ki cezaevlerinin kapıları açıldı, ne zaman ki yargı paketi yürürlüğe girdiğinde ve silah bırakan gerillalar buraya gelebilirse o zaman barışa olan inancımız gerçekleşir. Kürtlerinde hakkı var, milyonlarca Kürt var.

*** Bilindiği üzere gerillaların silah bırakma töreninde sizde oradaydınız. O güne gidersek ne hissettiniz, nasıl bir duygu gelişti?**

Oradan merdivenlerden gelenlerin hiçbirini kişisel olarak tanımıyorum. Sadece televizyonlarda gördüysem ancak öyle. Ama oradan inen gerillaların annelerinin orada olmasını çok isterdim. Çocuklarına sınıksız sarılmalarını çok isterdim. Silahlar yakıldıktan sonra yasanın yürürlüğe girmesini ve onların buraya gelmesini isterdik. O zaman sürecin güzel geçtiğini söyleyebilirdik. Ama onları görünce bizde büyük bir inanç oluştu. Zaten heyet olarak oraya gittik. İçimde büyük bir burukluk oluştu. Çünkü anneleri televizyonların önüne kilitlenmişti. Duygulu anlar yaşandı.

• Kadınların ve özellikle annelerin barış talebindeki ısrarı, toplumsal hafızada nasıl bir yer edindi? Sizce bu ısrar, Türkiye’nin barış dilini yeniden kurma konusunda ne kadar etkili olabilir?

Bugün annelerimiz için de olsun çok geçmiş zamanlarda kendi kurumumuzu açtığımız yılda basın açıklamamızı 4 kişiyle gerçekleştirdik. Şimdi ise bugün ne kadar çoğaldığımızı belirtemesem de, ama o yıllarda basın açıklamalarımızı gerçekleştirdiğimiz zaman bize

şu deniliyordu; “Sözde Barış Anneleri”. Devlet bu tanımı bizlere yapıyordu. Eğer bugün Türkiye Meclis’inde barış için bir komisyon açılmış ise ve Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş bu komisyon içerisinde yer almaktadır. Kendisi Barış Anneleri’nin de komisyona gelmesini ve dinlenilmesini istedi. Eğer bu oluyorsa demek ki bu annelerin mücadelesi sonucunda başarı gerçekleşti. Bu başarı annelerin mücadelesi ve emeğiyle bugüne kadar geldi.

Bugün bir erkeğe bile sorsanız, çoğu zaman kadınların başarısını istemezler. Çünkü bir erkek, hiçbir zaman bir başarının kadının çabasıyla elde edildiğini kabul etmek istemez. Oysa kadın gücü, erkekten daha fazladır. Kadınlar daha başarılı, daha önde ve daha yeteneklidir. Hele ki annelerimiz... Onlar bu gücün en yüce örnekleridir.

Eğer biz kadınlar kararlı olursak, dimdik ayaklarımızın üzerinde durursak ve çalışmalarımızı sürdürürsek, gerçekten yorulmayız. Çünkü o zaman barış da gelir; barışın dili de konuşulacaktır. Herkese çağrıdır; kimin elinden ne geliyorsa, elinden geleni yapsın! “Beni ilgilendirmez” demesin kimse. Çünkü ateş tarlaya düştüğünde, hiçbir şey kalmaz; her şey yanar. Bu çağrım tüm kadınlaradır. Özellikle de annelerimizdir. Büyük acılar yaşayan annelerimiz, artık evlerinden çıksınlar. Gün ayağa kalkma zamanıdır. Çalışarak, üreterek kendimizi büyütme zamanıdır. Ve en önemlisi, kalıcı bir barışı sağlamak için hep birlikte elimizi taşın altına koyma zamanıdır.

• **Yeni bir barış sürecinin mümkün hale gelmesi için kimlerin, nasıl bir irade ve dil geliştirmesi gerekiyor? Şimdiye kadar atılan adımları nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Bu sürecin iyi geçmesi için öncelikle cezaevleri kapısının kapıları açılması gerek. İnfazları yakılan tutsaklar, hasta tutsaklar var. Bundan kaynaklı cezaevlerinden başlamaları gerek. Şartsız bir şekilde onları tahliye etmeleri gerek. Aynı zamanda bahsettikleri yargı paketi de hala Meclis'ten geçmedi. PKK kendini feshettiği için artık öyle bir parti yok. O zaman bu davalarında düşmesi gerekiyor. İmralı ve Meclis'te neler tartışıldığını bilmiyoruz ama ilk olarak anadilin de artık tanınması gerekiyor. Kürt-Türk kardeşler. Bir diğer önemli nokta ise düşmanca dilden vazgeçmeliler. Özellikle yandaş medyanın kullandığı düşmanca dil kabul etmiyoruz. Bu dilin barışa ne faydası var. Düşmanca dil kullananlar dönüp bize baksınlar. O kadar çocuklarımızı yitirdik ama asla düşmanca bir dil kullanmıyoruz. Bunlar bize yabancı gelmiyor. Çünkü sürekli bu dile maruz kaldık. Barışın sağlanması için bu düşmanca dilin de değişmesi gerek. Biz hiçbir zaman savaş istemedik. Kan kanla yıkanmaz.

Sadece gerilla tarafından adımlar atıldı. Devlet tarafından atılan herhangi bir adım yok. Baktığımızda devletin tıklandığını görebiliyoruz. PKK'yi ve silahları artık gerekçe olarak sunamazlar. PKK hem kendini feshetti hem de silahları yaktı. Türkiye'den geri çekildi. Ortada başka bir gerekçe sunacakları bir şey yok. Ama baktığımızda Rojava'ya saldırıyorlar. Rojava seninle savaşmıyor ki, niye oraya saldırıyor? Rojava DAİŞ ve diğer çetelere karşı savaşıyor. Biz de bu saldırıları ve somut adımların atılmamasını kabul etmiyoruz.

* **Barış Anneleri'nin bu süreçteki özel gücü sizce nereden besleniyor?**

Barış Anneleri gücünü hakikat yolundan ve mücadeleden alıyor. Çocuklarımız bize bir öğretici oldu. Bizim bilmediğimiz şeyleri onlar bize öğretti. Derin uykudan onlar bizi uyandırdı. Olduğumuz yol doğru ve hakikat yoludur. Biz gücümüzü acımızdan alıyoruz. Tüm anneler sürece sahip çıksın. Barış sürecinin daha hızlı oluşması için gerekirse akşam bile evlerimize gitmeyelim. Elimizden ne gelirse yapmaya hazırız. Artık yeter, çocuklarımız ölmesin. Kimsenin çocuğu ölmesin. Biz ölüme karşıyız.

Mücadele, Barış ve ‘Yeni Kardeşleşme’ Döneminde Kürt Kadınının Rolü

Kiraz Biçici-9 Kasım 2025

Savaşın şiddetiyle kesintiye uğrayan yaşamlarını, yeni toplumsal ve siyasal ilişkiler içinde var eden Barış Anneleri, bunu yaparken sadece kendilerini değil, Kürt hareketini de dönüştürdüler, bu hareketin halklaşmasının hem bir sonucu ama bu aynı zamanda bu halklaşma sürecinin ana dinamiği, yeri geldiğinde ise güvencesi oldular

Kürtlerin temel kolektif haklarının elde edilmesi için verdikleri yılmaz mücadeleye karşı devlet merkezli olarak on yıllardır yürütülen savaşa ayrılan ve harcanan kaynaklar bugün de içinde bulunduğumuz her türlü ekonomik ve sosyal problemin, çöküntünün ve çürümenin bilinen en önemli sebepleri arasındadır. İnkâr ve imha siyaseti nice acılara neden oldu.

Gözyaşının rengi yok; onlarca yıl önce çözümünü mümkün olan bir meseleyi inkâr etme ısrarından kaynaklanan savaşın ve ölümün savaştan beslenen bir avuç dışında kazananı da yok. Çocuklarını savaşta kaybeden analarımızın acısı, ister gerilla isterse asker annesi olsun aslında ortak.

“Ah oğlum, 18 bin liram olsaydı, bedelini ödeyebilseydim, şimdi yaşıyor olacaktın” diye evladı arkasından ağıt yakan ananın acısını tasavvur edebilir miyiz, ya da beş çocuğunu birden dağda, savaşta kaybeden ananın?

Özellikle bölgede her evden en az bir çocuğunu dağa yolcu etmiş olan kadınlar, analık duyarlılığı ile savaşı ve sonuçlarını anlamaya çalışarak tutum geliştirdiler.

Ateş sadece düştüğü yeri mi yakıyor?

Gelişen büyüyen Kürt halk mücadelesiyle, toplumsal mücadelede hızla yer alan Kürt kadını, bu süreçte hem kendi kimliğini inşa etti hem de öncülerini yarattı. Buradaki yer alış çok yönlü, çok boyutlu bir yer alıştı.

Son ve en büyük Kürt isyanında da mücadeleye katılan, isyan eden, hatta dağa çıkanlar içinde kadınların sayısı erkeklerden daha az değildi, hayatın her alanında olduğu gibi, çatışmaların en çetin geçtiği noktalarda da kadınlar hep en öndeydi ve bu süreçte hem davalarını hem de kendilerine var ettiler, güçlendirdiler. Bugün Kürt kadını mücadelenin olduğu ölçüde barış ve çözümün de ana dinamiği olarak sarsılmaz bir konum elde etmiş durumda.

1980 sonrasında da devam eden baskı zulüm ve savaş. 90'lı yıllara gelindiğinde Kürt yoksulları, özel olarak kadınlar kayıp çocuklarının acısı ile kavruldu. Her evin neredeyse en az bir çocuğu dağda, savaştaydı. Süreç savaşa karşı barışı, ölüme karşı yaşamı savunmanın en önemli rolünü Kürt kadınına, analara yükledi. Türkiye'de ve dünyada verilen tüm mücadelelerde kadınlar kendi kimlikleri ve tarzlarıyla öne çıktılar, inisiyatifler yarattılar, tüm mücadelelerinin toplumsal temsilini üstlendiler.

Kürt anaları on yıllara yayılan mücadelenin de deneyimiyle savaş gerçeğinin çok daha fazla farkında. Kürt kadını bu farkındalıkla, artık tek bir canımızın dahi toprağa düşmeyeceği bir barışı sağlamak ve kalıcı barışın en önemli güvencesi olan demokrasi ortamını inşa etmek için mücadele ediyor.

12 Eylül'den Plaza Del Mayo'ya ve Barış Annelerine...

Tıpkı 12 Eylül anaları ve Arjantin de kayıp çocuklarını aramak için bir araya gelen Plaza de Mayo anneleri gibi, 'Barış Anneleri' de içinde doğdukları mücadelenin ruhunu, vicdanını temsil ettiler.

Savaşta evlatlarını kaybetmiş Kürt kadınları, Barış Anneleri İnisiyatifi'ni kurdular ve beyaz tülbentleriyle sembolleştiler. Barış Anneleri'nin barış mücadelesi, 1990'ları, bugünü ve kadınların Kürt hareketindeki yerini anlamak açısından oldukça önemlidir.

Savaşın şiddetiyle kesintiye uğrayan yaşamlarını, yeni toplumsal ve siyasal ilişkiler içinde var eden Barış Anneleri, bunu yaparken sadece kendilerini değil, Kürt hareketini de dönüştürdüler, bu hareketin halklaşmasının hem bir sonucu ama bu aynı zamanda bu halklaşma sürecinin ana dinamiği, yeri geldiğinde ise güvencesi oldular. Barış Anneleri

İnisiyatifi, Kürt kadın hareketinin kamusal alanda en meşru ve görünür yüzüydü. Devletin ve milliyetçi egemen kamuoyunun çoğu zaman açıktan ya da örtük çeşitli saldırılarına, kriminalize etme çabalarına ve sürekli olumsuz tepkilerine maruz kaldı ancak yılmadı ve meşru zemini her geçen gün daha güçlendi.

Kürt halk mücadelesinin ulaştığı düzey çözümü ertelenemez hale getirdi

Sınıfsal ve sosyal mücadeleler alanında yüzlerce, hatta binlerce yıl geriye giden sömürü, zulüm ve elbette direniş, Kürt halk mücadelesi odaklı olarak da yüz yılı aşkın bir süredir devam ediyor. Son 50 yılın inişli çıkışlı mücadelesi, yakın tarihte öncesinde eşi benzeri görülmemeyen bir boyuta, etkinliğe ulaştı. Bu tabloda tüm varlığını Kürt inkarı ve o da olmazsa imhası üzerine inşa eden devlet de artık çözümden kaçamaz, çözümü erteleyemez hale geldi.

Egemenlerin lütfuyla değil en ağır bedellere rağmen giderek yükselen ve bölge gerçekliğini yeniden biçimlendiren büyük bir mücadelenin ürünü olarak başlayan yeni bir süreçten söz ediyoruz.

Kürt inkarcılığının sınırlarına çoktan gelinmişti, artık bu inkarda ve imha politikalarında ısrar etmenin hem bölgede hem de Türkiye iç siyasetinde sürdürülemez hale geldiği bir aşamadayız ve geline nokta tercihlerin değil zorunluluklarının ürünü bir yeni barış sürecinin içindeyiz. Ancak bu yeni sürecin önceki süreçlerden farklı olarak sonuç alıcı bir noktaya gelmesi, anayasal bir zemine kavuşarak kalıcı hale gelmesi sadece süreci yaratan nesnel gerçekliğe güvenerek sağlanamaz. Aksine çözümün hiç olmadığı kadar mümkün olduğu bu aşama, eğer bu çözüm süreci toplumsallaşamazsa çözüm karşıtlarının provokasyonlarının başarıya ulaşacağı bir zemin ortaya çıkar ve belki de benzeri olmayan bölgesel bir savaş ve yıkım gerçekliğiyle hepimizi karşı karşıya getirebilir. Sevgili Selahattin Demirtaş'ın 'kardeşleşme' vurgusu ve buna yönelik önerilerini de ben bu zeminde anlıyorum. Toplumsallaşmasından söz ettiğimizde de akla hiç kuşkusuz anneler, 'Barış Anneleri' geliyor, gelmeli. En ağır koşullarda yeri geldiğinden mücadelenin devam etmesinin ana dinamikleri olan kadınlar ve anneler, bugün mücadelenin onurlu bir barış ve demokratik bir Cumhuriyet'le taçlanarak bir kardeşlik Cumhuriyetinin tesisleriyle 'son bulması'nın da en büyük güvencesi durumundadır. Bu noktada kadınlara, özellikle Kürt kadınlarına, 'Barış Anneleri'ne büyük görevler düşüyor. Beyaz tülbentler barışla taçlanacak bu yeni dönemin de en önemli simgesidir.

Beyaz Annelerin Başındaki Tülbentle Bütünleşirse...

Semiha Alankuş-9 Kasım 2025

Beyaz, Kürt kadınların başındaki tülbentle bütünleştiğinde ideolojik, politik ve yaşamsal bir anlam kazanır... Bugün Barış Anneleri beyaz tülbentleri ile hem özgürlük mücadelesinin hem de kadınların mücadelesinin sembolü onun da ötesinde direnişin, örgütlülüğün politik bir ifadesi. Sayın Abdullah calan'ın beyaz tülbentleri ile Barış Annelerini "demokratik toplumun vicdanı" olarak tanımlaması da bundan dolaydır

Beyaza ışık ve hakikat gözü ile bakarsak tüm renklerin birleşimi olan bir aydınlıktır. Boř bir sayfa olarak bakarsak yeni bir başlangıç, bir doğuş olur. Kutsallık atfederek bakarsak ruhsal bir saflığa dönüşür. Tam zıddı ile karşılaştırıp bakarsak o zaman da karanlık karşısında bize bir umut, ufuk ačan bir yol gösterici olur.

Beyaz, Kürt kadınların başındaki tülbentle bütünleştiğinde ise hepsini kapsayan bir anlama bürünür. İdeolojik, politik yaşamsal bir anlam kazanır. Çünkü Kürt kültüründe kadın yalnızca "anne" değil, aynı zamanda hafıza taşıyıcısı, szn sahibidir, öncüdür. Başına taktığı beyaz tülbent bu yanının görünür biçimidir. Tülbent takan kadın, bulunduğu yerde söz hakkı kazanır; bir sorun yaşandığında onu yere attığında ise "araya giren", "barıştıran" olur. Bu anlamda beyaz tülbent, kadının yaşanmışlıklarıyla kazandığı saygı ve bilgelik statüsünü temsil eder.

Tarihten günümüze szlen bu gelenek yarım asırlık var olma ve özgürlük mücadelesinin çeyrek asırlık zamanında daha farklı bir anlam kazandı. Tarihin bilgeliği, zgr yaşam perspektifi ile yoluna devam etti bu zaman diliminde. Beyazı başlarındaki tülbente taşıyan

Kürt kadınlar, anneler, savaşın en acımasızca varlık adına her şeyi yok etmeye çalıştığı dönemlerde en güzel ismi taktılar kendilerine: Barış Anneleri.

Kendilerini tanımladıkları isim Barış Anneleri oldu. Tıpkı dünyanın farklı coğrafyalarındakiler gibi. Arjantin’de Plaza de Mayo Anneleri, İsrail-Filistin’de İsrailli Filistinli Yaslı Aileler Forumu ya da Siyahlar İçindeki Kadınlar, El Salvador’da CoMaders yani savaşta yakınlarını kaybeden annelerin örgütü, İran’da katledilenler için adalet arayan anneler Khavaran Anneleri, Kolombiya’da sahte çatışmalarla katledilen gençlerin annelerinin Soacha Anneleri, Keşmir’de Kayıplar Ebeveynleri gibi... Kimi savaş ve çatışmaların durması, barışın sağlanması esaslı ile kurulmuş kimi de katledilen ya da kaybedilen yakınları için adalet arayışına koyulmuş. Saldırıları, gözaltılara, kimi zaman kendilerinin de kaybedilmesine ve katledilmelerine rağmen mücadeleni vazgeçmemiş kadınlar, anneler hepsi de!

Kürdistan’daki Barış Annelerinin mücadele yolculukları ise Kürt varlığının inkarından ve yok sayılmasından kaynaklı daha zorlu daha meşakkatlidir. Savaşın en yoğun olduğu bir dönemde, 1990’lı yılların sonlarına doğru başladı onların savaşı durdurma, çatışmaların son bulması mücadeleleri. Nöbetlerden, yürüyüşlere, cenaze törenlerine katılma, oturma eylemlerini, açlık grevlerine, canlı kalkan eylemlerine uzanan bir yolculuk oldu onlarınki. Hepsinde amaçları ortak; savaşa karşı barışı, ölüme karşı yaşamı, şiddete karşı huzuru, ayrımcılığa-inkara karşı var olmayı ve bir aradalığı savunmak. Kurdukları her cümlede, dile getirdikleri her talepte bunlar oldu. Bunu dile getirirken de hep bütünleştikleri beyaz tülbentleri vardır. Barış için nöbette olduklarında beyaz tülbentleri başlarındadır, şehit düşen evlatlarının ya da yakınlarının cenazelerinde omuzlarındadır, eğer mahkeme kapılarında iseler ellerindedir. Onlar için beyaz tülbent bir örtü olmaktan çıkar ideolojik bir tutuma, toplumsal hafızayı sahiplenme, yaşatma, güncelleme biçimi olur.

Kürdistan’da Barış Annelerinin hikayesi ise tam olarak 1996’da başladı. Savaşın durması, ölümlerin yaşanmaması için ilk kez o zaman bir araya gelmeye başladılar. İlk bir araya geliş, ilk insiyatif oluşturma girişimi ile ulusal ve uluslararası alanlarda barış taleplerini dile getirmek, Kürdistan’daki savaşın durmasına ilişkin bir kamuoyu oluşturma adımı atarlar. En önemli adımları, kendilerini tüm kamuoyuna durmaları ise 1999’da gerçekleşir. Amed’de bir araya gelen 40 Barış Annesi yönünü Ankara’ya verir. Savaşın yönetildiği merkezde savaşın durması için, savaşı yönetenlere mesaj vermek için yola çıkarlar. Yolculuklarının, eylemlerinin sloganı “Biz anayız, barıştan yanayız” büyük bir etki

yaratır, gündeme oturur. “Geride kalanlar aşkına” yani ölüm, savaş olmasın diyerek bu yola çıkış savaş ve ölümden beslenenlerce engellenir. Barış Anneleri Ankara’ya alınmaz. Ancak eylem etkisini gösterir. Barış Anneleri herkesçe tanınır. Bu eylem aynı zamanda inisiyatif olarak örgütlenen Barış Annelerinin politik olarak kurumsallaşmasının da ifadesi olur.

2000’li yılların başlarından itibaren Barış Anneleri her alanda görünür oldu. Tüm eylem ve etkinliklerin en ön saflarında yer almaya başladılar. 8 Martlar, Newrozlar, savaşa karşı tüm etkinliklerin önünde sembol oldular. Adeta Barış Annelerinin beyaz tülbentleri ile yer almadığı eylemler renksiz, eksik, yarım kalır. Onlar sadece eylem ve etkinliklerin değil yaşamın, mücadelenin, kadın ve özgürlük mücadelesinin odağı oldu. Sadece Kürdistan ve Türkiye’de de değil, uluslararası alanda da görünür oldular. 2002 yılında Avrupa Parlamentosu’da davet edilmeleri etkinliklerinin ve tanınırlıklarının uluslararası alana yayılmasının göstergesi olur. Yine 2004 yılında İstanbul’dan ve Kürdistan’ın birçok kentinden 120 Barış Annesinin bir araya gelerek yine Ankara’ya doğru yola çıkmaları mücadeleleri açısından oldukça önemlidir. Savaş karargahının başında bulunan dönemin genel kurmay başkanı ile görüşüp savaşın durdurulmasını talep etmektir amaçları. Ancak başlarında beyaz tülbentleri, ellerinde güller olan Barış Anneleri ile görüşülmez. Buna rağmen bu eylem Barış Annelerinin kamuoyundaki görünürlük ve kabul görme açısından büyük bir etki yaratır. Yine 2005 yılında “Barış için 1000 kadın” eylemi kapsamında Nobel’e aday gösterilmeleri Barış Anneleri’nin görünürlüğünü, kabulünü ve meşruluğunu daha da arttırır.

Mücadelelerini inisiyatif olarak Kürdistan, Türkiye ve uluslararası alanda görünür kılan Barış Anneleri örgütlülüklerini de artık ileri bir aşamaya taşıma ihtiyacı duyar. Bu yüzden de 2014 yılından itibaren meclisleşme kararı alınır. Amed ve İstanbul başta olmak üzere bulundukları kentlerdeki örgütlülüklerini meclise dönüştürürler. Geline aşamada Amed, Wan, Mêrdîn, Rîha, Êlih, Sêrt, Colemêrg, Bedlîs-Tetwan, Şîrnex, İstanbul, İzmir, Mersin, Adana gibi kentlerde meclis olarak kurumsallaşmalarını gerçekleştirmiş durumdalar.

Barış Annelerinin bu süreçte attığı en önemli adım ise 12 yıl sonra örgütlü mücadelelerini konferanslarını gerçekleştirerek güçlendirmek oldu. Konferans sonucunda odaklandıkları en temel nokta da yine barış oldu, “Barış ve Demokratik Toplum Süreci” oldu. Bunu da “Biz Barış Annelerinin bu sürece yaklaşımı, başımızdaki tülbent kadar beyaz, açık ve nettir. Barış Anneleri olarak, barış çağrısının toplumsallaşmasının ve onurlu, kalıcı bir barışın tesisinin öncelikle güçlü, demokratik bir topluma dayalı

örgütlenme ile mümkün olduğunun bilincindeyiz” diyerek ifade ettiler. Yine bu süreçte Kürt sorununun çözümü için Meclis’te kurulan komisyona katılarak taleplerini seslerini duyurmaları tarihsel olarak önemli. Demokratik siyasetin esas alınarak Kürt sorununun çözülmesini istemeleri “çocukları değil, silahları gömelim” yaklaşımı ile ilk çıkışlarından günümüze aynı yerde durduklarını, hedeflerinin aynı olduğunu bir kez daha gösterdiler.

Bugün Barış Anneleri beyaz tülbentleri ile hem özgürlük mücadelesinin hem de kadınların mücadelesinin sembolü; onun da ötesinde direnişin, örgütlülüğün politik bir ifadesi. Sayın Abdullah Öcalan’ın beyaz tülbentleri ile Barış Annelerini “demokratik toplumun vicdanı” olarak tanımlaması da bundan dolayıdır.

Ve 90’lı yıllarda birkaç kadın ile başlayan Barış Annelerinin mücadelesi bugün binlerce Barış Annesi ile güçlenerek devam ediyor. Aralarında bazılarının ise barışı görmeye ömrü yetmedi. Nure Tekin, Fehime Turan, Cevahir Kara, Hediye Temel, Muhteber Bor, Hayriye Doğan, Adalet Safalı, Perişan Akçelik, Xemê Akdoğan, Vesile Çeri, Muhsine Ayhan, Sakine Arat, Hamdiye Şimdi, Latife Dağ, Zekiye Ayhan... Daha ismini sayamadığımız diğerleri... Onlar şimdi yok. Ancak onların da mücadelesini yoldaşları, yol arkadaşları anneler sürdürüyor. Beyazı tülbentle, tülbenti Kürt kadınlarla, Kürt kadınları özgürlük mücadelesi ile güzelleştirerek yola devam ediyorlar.

Geride Kalanlar Aşkına: Barış Anneleri'nin Yolculuğu

Ezgi Çelik-9 Kasım 2025

Tek amaçlarının bu ülkede akan kanın durması, barışın gelmesi, Kürt ve Türk annelerinin kucaklaşmasının gerçekleşmesi, evlatlarının sulayabilecekleri bir mezar taşının olması olan bu beyaz tülbentli anneler, seslerini duyurmak için birçok yol ve yöntemi denediler. Kadın zekasının-eylemselliğinin-varlığının akışkanlığının adeta bir kanıtı olarak... Meclise yapılan yürüyüşlerden, beyaz tülbent yakma eylemlerine; canlı kalkan olmaktan, Genelkurmay'ın önünde oturma eylemlerine, asker anneleri ile buluşmadan beyaz tülbentlerini bir çelenge asarak Amerika Konsoloslugu önüne bırakmaya kadar...

Bu yazıyı yazmaya çalıştığımda, annelerin taşıdığı o beyaz tülbentlerin ağırlığını bir daha, ancak bu sefer çok daha derinden hissettiğim itirafımla başlayayım. Her yazı ve konu biraz sancısı ile doğar; duygulardan düşüncelere, düşüncelerden bir sistematikle kaleme (artık günümüzde daha çok tuşlara) dökülür. Hele ki ontolojik olarak varlığı-yokluğu yüzyıllardır tartışmalı olarak ele alınan, bu tartışmalar sonucunda geliştirilen yok sayma, asilime etme, yok etme, özel ve sıcak savaş politikalarıyla öldürme, kimliğinden kültüründen koparma pratiklerinin bu kadar yoğun devam ettirildiği Kürt ulusuna dair yazmak, yaşanan sancıları daha da ağırlaştırmaktadır.

Kendi mitlerini oluşturmuş[1] bir özgürlük hareketinin kitlesi üzerinde her anı, hareketi, politikasıyla eylemselliği bu kadar etkili, yaratıcı ve dönüştürücü olmuşken yazılan her bir öznenin de kendine has bir tarihselliği ve özgün-yaratıcı eylemsellikleri, varoluşsal pratikleri oluyor. Barış Anneleri de işte böyle varoluşsal pratiklerin, karşı duruşun, barışı istemenin 90'lı yıllarda örgütlenmesiyle kendi adını duyurdu. İlk önce 96 yılı ateşkes

sürecinde kendini inisiyatif olarak deklere eden örgütlülük, 99 yılında dernekleşerek faaliyetlerini birçok ilde bu şema şeklinde organize etmeye devam etti. “Geride kalanlar aşkına” ve “Biz anayız, barıştan yanayız” sloganları[2] ile eylemselliklerini durmadan aynı inanç ve kararlılıkla bugüne taşımışlardır. Elbette bu, yazılan tarihlerden çok öncesinde başlayan bir varoluş gerçekliğidir. Evlatlarını kaybeden, onların yasını tutamayan, bedenlerine ulaşamayan, evlatlarına bir mezar taşı dahi yaptıramayan annelerin barış talebi, 90’lı yıllarda özgürlük hareketine katılımların artması ve aynı dönemde yaşanan can kayıplarının artmasıyla daha görünür, güçlenir, örgütlenir hale gelmiştir.[3]

Tek amaçlarının bu ülkede akan kanın durması, barışın gelmesi, Kürt ve Türk annelerinin kucaklaşmasının gerçekleşmesi, evlatlarının sulayabilecekleri bir mezar taşının olması olan bu beyaz tülbentli anneler, seslerini duyurmak için birçok yol ve yöntemi denediler. Kadın zekasının-eylemselliğinin-varlığının akışkanlığının adeta bir kanıtı olarak... Meclise yapılan yürüyüşlerden, beyaz tülbent yakma eylemlerine; canlı kalkan olmaktan, Genelkurmay’ın önünde oturma eylemlerine, asker anneleri ile buluşmadan beyaz tülbentlerini bir çelenge asarak Amerika Konsolosluğu önüne bırakmaya kadar... Nobel barış ödülüne aday gösterilmekten, 7 buçuk yıl hapis cezası ile yargılanmaya kadar...İlerlemiş yaşlarına rağmen yağmur, çamur, kar dinlemeden alanlarda barışı haykırmaktan, sokaklarda kolluk kuvvetleri tarafından itilip kakılmalarına kadar... Yargı tacizleriyle göz altına alınıp haklarında yüzlerce dava açılmasından, hapishanelerde tutsak edilmelerine kadar... Ve bu liste böylece uzayıp gider ancak onların hikayeleri, tanıklıkları yazılmakla bu sayfalara aktarılmakla bitmez, hafiflemez. Bu yüzdendir belki de onları her gördüğümüzde yüreğimizde bir yerlerin titremesi, içimizde kayıp bir ezginin sesinin duyulması: Rojêk te...

Türkiye devleti ve PKK arasında 52 yılı bulan bu savaşın belki de en ağır yüklerini onlar taşıdılar. Beyaz tülbentleri kaybettikleri ancak bu kayıplarının kamu tarafından görülmediği evlatlarının birer görünür simgesi oldu, doğurup bin bir emekle büyüttükleri evlatlarının yokluğunun birer kanıtı olarak ülkede barışın haykırışı oldular. Her barış, müzakere, çatışmasızlık dönemlerinin toplumsallaşması, başarıya ulaşması, silahların tekrardan ellere alınmaması, evlatların yitirilmemesi için en büyük en önemli çabayı gösteren öznelerdendirler. Patriyarkal ulus devlet tarafından en çok hedef gösterilmeye, kutsal aile-anne söylemleri ile toplum gözünde karartılmaya da çalışılanlardır, aynı zamanda. Patriyarkanın çizdiği “makul anne” şablonuna hiçbir zaman girmediler, bu yüzden de dönem dönem anne olma kimliklerine de ayrıca saldırılar olmuştur ancak onlar duruşlarından asla taviz vermezken, mücadelelerinden de asla vazgeçmemiş, bir adım

dahi geri adım atmamışlardır. Onlar politik duruşları ile özgürlük mücadelesinin tam kalbinde yerlerini alırlarken, bu mücadelenin politik-pratik varoluşunun da itici güçlerinden olmuşlardır.

Her birinin duruşu ayrı ayrı kıymetler taşıırken içlerinden bazılarının isimleri, hayatları, mücadeleleri ise sembolleşmiştir. Bunlardan biri 2025 yılı mart ayında yaşamını yitiren, 5 evladını savaşta kaybetmiş Sakine anadır. Bir diğer isimler ise, haklarında açılan soruşturma için Hakkari'ye ifade vermeye giden ve dönüş yolunda yaptıkları kaza sonucunda hayata gözlerini yuman Perihan ve Adalet anadır. Aynı kazada Perihan ananın oğlu Cihan da hayatını kaybetmişti. Bir taraftan analar bir taraftan evlatları bu savaşın içinde, halkın hafızasında unutulmaz değerler olarak kalırlarken; barışa dair umutlar da asla solmamış, mücadele asla durmamıştır.

Gelinen aşamada Sayın Abdullah Öcalan'ın çağrısı ile silahlı mücadelenin son bulmasına dair PKK'nin silahları yakma törenine gözyaşları içinde tanık olan Barış Anneleri, Demokratik Toplum ve Barış sürecinin örülmesinin de en aktif rol üstenenleri olmuşlardır. Yıllardır dile getirdikleri, hayalini kurdukları, bu hayali kurmanın ötesinde gerçekliği ile buluşması için canla başla mücadelesini verdikleri barış taleplerine en yakın oldukları/olduğumuz bu süreçte, onlarda taşın altına elini koymasını bildiler. Demokratik toplumun örülmesi ve barışın toplumsallaşması, toplumsal bir talebin direncinin oluşturulması için, düzenlenen her toplantının, panelin, buluşmanın kendi renkleriyle, dilleriyle, umutlu sözleriyle bir parçası/öznesi oldular ve olmaya da devam ediyorlar.

20 Ağustos'ta TBMM'de Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nda kendilerini Kürtçe ifade etmelerinin engellenmesi, toplumda "Böyle mi barışacağız, Kürtçe'ye tahammülsüzlüğün hala devam ettiği bu atmosferde mi barış gelecek" soruları ve öfkesini yeniden canlandırırken; Barış Anneleri sakinliklerini korumuş, büyük bir inanca olan bağlılıklarıyla sözlerini kurmuşlardır.

Ardından yakın bir tarihte ise, örgütlülüklerini arttırmak, barışa örmedeki çabalarını sistematikleştirmek, birçok barış annesi ile buluşmak için büyük bir katılım ve coşkuyla konferanslarını gerçekleştirdiler. Dünyanın birçok farklı yerinden kendileri ile aynı amaçla mücadele yürüten diğer annelerin fiziksel olmasa da görüntülü katılımları, dayanışma mesajlarıyla... Salonu dolduran annelerin bembeyaz tülbentleri bu mücadele de yitirilen her bir evladın simgesi olurken; içimizdeki barışın umudunu, özlemini, mücadelesinin vazgeçilmezliğini yeniden diriltti.

Konferansın en duygu dolu ve unutulmaz anları ise Sayın Abdullah Öcalan'ın Barış Annelerine gönderdiği mektubun okunduğu anlar oldu. Mektubuna bütün içtenliği ile annesiyle kurduğu bağı tarifleyerek başlayan Öcalan, ardından Barış Annelerinin mücadelesini selamlayarak özgür kadın kimliğine atıfla “Kadınlar nasıl istiyorsa öyle yaşamalı ama özgür yaşama da cesaret etmeleri gerekir.” sözlerini devam ettirirken bir kez daha kadınların hayatlarıyla nasıl ilişkilennmeleri gerekliliğini vurgulamıştır. Yeniden özgürlük nedir, bir kadın nasıl özgür olur, özgürlük arayışları nerede başlar nasıl bir çizgide anlamlaşır, anne olmak özgürlüğe engel midir yoksa özgürlüğün farklı bir yorumu mudur, peki ya cesaret; o nerede kendini var eder nasıl cesarete cüret edilir gibi birçok soruyu sormamızı sağlayan bu belirlemenin, Özgür Kadın Hareketinin temeli olmayı sürdüreceği de açıktır. Bu belirleme aynı zamanda kadın enternasyonalizmini örmeyi, kadın hakikatine ulaşmayı, bu hakikati bütün dünya kadınları ile paylaşıp ortak bir mücadelenin ve geleceğin mümkünatını kendine hedef olarak belirleyen bu hareketin paradigmasının en temel iddiası olmuştur. Barış Anneleri işte bu iddiaya sıkı sıkı bağlı kalarak, özgür kadın kimliğini yaratmada bir an dahi olsun geri durmayarak, bu hareketin en özgür yanı olmayı başarmışlardır; onların direngenliği, cesareti, umudu, asla kırılmayan inancı bu barışın en büyük yaratıcı unsurları olmayı da başaracaktır.

Demokratik toplum ve barış süreci siyasal iktidarın yarattığı bütün öteki kimliklerden, en çok kriminalize edilenlerine, en normalleştirilip göklere çıkarılanlarına kadar toplumun bütün kesimlerine büyük sorumluluklarla süreci örme görevi vermektedir. Barış Annelerinin bu süreçteki rolü, misyonu, süreci omuzlayacak pratikleri ile yaratacak barış toplumu ise annelerin evlatlarının hatıralarına verebilecekleri en anlamlı hediyeleri olacaktır.

[1] “Süreç ve Kongre”, *Yeni Yaşam*, 24 Haziran 2025, <https://yeniyasamgazetesi9.com/surec-ve-kongre/>, Son Erişim: 6 Aralık 2025

[2] Başak Can, “Barış Anneleri”, *Toplum ve Kuram Dergisi*, sayı:9, Bahar 2014, 35

[3] A.g.e

Anadil ve Kadın Kültürü: Üretilmiş Şiddet Diline Karşı

Fatime Üzül Levent-9 Kasım 2025

Ancak kadınlar, masallar, mitler, şarkılar ve sözlü anlatılar aracılığıyla kendi anlam dünyalarını yaratmış; dilin içinde bir direniş dili üretmişlerdir. Cixous'un "kadın kendi bedenini ve sesini yazıya taşımalıdır" çağrısı, bu özgürleştirici sürecin sembolüdür. Böylece kadın, anadil üzerinden hem geçmişıyla bağ kurar hem de geleceğe kendi sesini taşır

Dil, toplumsal bilincin ve kültürel kimliğin taşıyıcısı olarak hem bireyin hem de toplumun değer sistemini biçimlendirir. Kadın kültürünün oluşumunda anadil, yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda bir direniş, hafıza ve anlam inşa etme biçimidir. Dildeki eril ve dişil yapılanma, toplumsal cinsiyet rollerinin kültürel söyleme nasıl yansıdığını ortaya koyar. Foucault, Irigaray, Wittgenstein, Cixous ve Butler gibi düşünürlerin yaklaşımları, dilin kadını hem ötekileştiren hem de özgürleştiren yönlerini anlamada önemli kavramsal çerçeveler sunar. Bu açıdan bakıldığında, anadil kadının özneleşmesinde ve kültürel belleğin yeniden kurulmasında bir direniş alanı hâline gelir.

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana "logos" kavramı, insanı tanımlamanın merkezinde yer almıştır. Aristoteles'in "zoon echon logon" (dile sahip canlı) tanımı, Heidegger'in "insan dilde ikamet eden varlıktır" sözüyle derinleşir. İnsan yalnızca dili kullanmaz, dilin içinde şekillenir. Bu nedenle dil, bireysel bir ifade aracı olmanın çok ötesinde, toplumsal bilincin üretildiği kültürel bir zemindir. Anadil, bireyin hem kendini hem de dünyayı anlamlandırdığı en temel alandır. Judith Butler, toplumsal cinsiyetin

dilsel bir performans olduğunu söylerken, dilin aynı zamanda şiddeti yeniden üreten bir yapı olduğunu da vurgular. Dolayısıyla dil, hem baskı hem de özgürleşme aracıdır.

Edward Sapir, bireyin dünyayı dilin sınırları içinde kavradığını ifade eder. Bu durumda eril bir dil sistemi, kadını yalnızca tanımlamakla kalmaz, aynı zamanda sınırlandırır. Luce Irigaray, dilin ataerkil yapısının kadını eksik bir özne olarak konumlandığını savunur. Ancak her kültürde eril ve dişil ayrım aynı anlamları taşımaz. Humboldt, dilin kültürel bağlamdan bağımsız bir yapı olmadığını, tarihsel süreç içinde anlam tortularını taşıdığını belirtir. Wittgenstein’in “dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır” sözü, dilin hem kültürel hem düşünsel dünyayı biçimlendirdiğini felsefi düzlemde açıklar. Bazı kültürlerde —örneğin Antik Çin düşüncesindeki Ying-Yang anlayışında— eril ve dişil karşıt değil, birbirini tamamlayan unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, her dildeki cinsiyetli yapılanmanın ataerkil bir baskı ürünü olarak yorumlanamayacağını gösterir.

Foucault, iktidarın dil aracılığıyla bedenleri ve kimlikleri biçimlendirdiğini vurgular. Kadın, bu iktidar söylemi içinde sıklıkla sessizleştirilmiştir. Ancak kadınlar, masallar, mitler, şarkılar ve sözlü anlatılar aracılığıyla kendi anlam dünyalarını yaratmış; dilin içinde bir direniş dili üretmişlerdir. Cixous’un “kadın kendi bedenini ve sesini yazıya taşımalıdır” çağrısı, bu özgürleştirici sürecin sembolüdür. Böylece kadın, anadil üzerinden hem geçmişle bağ kurar hem de geleceğe kendi sesini taşır.

Eril ve dişil söylemler yalnızca dilin değil, kültürel paradigmanın da ürünüdür. Batı düşüncesinde dişil olan çoğu zaman irrasyonel, kaotik ve edilgen olarak betimlenirken, eril olan akıl, düzen ve biçimle özdeşleştirilmiştir. Buna karşın Doğu felsefesi, bu iki ilkeyi birbirini tamamlayan güçler olarak yorumlar. Wittgenstein’in “bir sözcüğün anlamı, onun kullanımını çevreleyen etkinliklerde aranmalıdır” sözü, dilin toplumsal pratiklerle olan ilişkisini açıkça gösterir. Dildeki eril ya da dişil öğeler yalnızca gramer düzeyinde değil, davranış, jest, mimik ve ritüel düzeyinde de yaşamsal karşılık bulur.

Dil, insanlık tarihinin tortularını içinde taşır. Her çağ, kendi düşünsel atmosferini dil üzerinden yeniden üretir. Bu nedenle dilin cinsiyetlendirilmiş yapısı hem tarihsel hem kültürel bir süreklilik gösterir. Carol Gilligan’ın “bakım etiği” kavramı, kadın kültürünün ilişkisellik ve dayanışma üzerinden geliştiğini anlatırken, anadil bu ilişkilerin kurulmasında bir etik köprü işlevi görür. Kadın dili yalnızca bir iletişim biçimi değil, aynı zamanda bir anlam inşasıdır. Kadın, dili dönüştürerek yalnızca konuşmaz, dünyayı yeniden kurgular.

Sonuç olarak, dildeki eril ve dişil yapılanmalar, insanlığın kültürel çeşitliliğini yansıtan bir zenginliktir. Ancak dilin tarihsel süreçte eril tahakkümü yeniden üretme potansiyeli göz ardı edilmemelidir. Kadın kültürü, anadil aracılığıyla bu tahakküme karşı etik bir direniş biçimi yaratır. Anadil, kadının kendini ifade etme ve özneleşme aracıdır. Bu nedenle dilin dönüşümü yalnızca sözcük düzeyinde değil, kültürel bilinç düzeyinde gerçekleşmelidir. Kadın kültürü, insanlığın etik bir yeniden doğuş çağırısıdır.

Son Not:

- Altuğ, T. (2001). *Dile Gelen Felsefe*. Yapı Kredi Yayınları.
- Beauvoir, S. de. (2010). *İkinci Cins* (Çev. S. S. Onaran). Payel Yayınları.
- Butler, J. (2014). *Cinsiyet Belası* (Çev. B. Ertür). Metis Yayınları.
- Cixous, H. (2015). *Medusa'nın Gülüşü* (Çev. E. Özbek). Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2019). *Cinselliğin Tarihi 1: Bilme İstenci* (Çev. H. U. Tanrıöver). Ayrıntı Yayınları.
- Fung, Y.-L. (2009). *Çin Felsefesi Tarihi* (Çev. F. Aydın). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Gilligan, C. (2016). *Farklı Bir Sesle* (Çev. A. O. Koç). Ayrıntı Yayınları.
- Gürsel, A. (2001). *Klasik Alman Dil Felsefesi Metinleri* (Çev. A. Tural). Litera Yayıncılık.
- Irigaray, L. (2018). *Bu Cinsiyet Bir Diğeri Değil* (Çev. E. Soysal). Otonom Yayıncılık.
- Irigaray, L. (2006). *Ben Sen Biz* (Çev. S. Büyükdüvenci & N. Tural). İmge Yayınları.
- Sapir, E. (1985). "Bir Bilim Olarak Dilbilimin Konumu." *Dil ve Kültür içinde* (Çev. S. Akalın). TDK Yayınları.
- Wittgenstein, L. (2006). *Felsefi Soruşturmalar* (Çev. D. Kanıt). Dizgi Yayıncılık.